

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1817_309A-intro-shoot-idm137.pdf (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Den tyske litteraturhistorie

Hele bogen stiler frem mod skildringen af "de Boglærde og Sangerne i Nord-Tydskland, for at see, man kan ikke sige, hvilken Aand, men hvilken Fornuft der nu kom til Orde og til Ære" (s. 481). Med enkelte afstikkere udgør bogens sidste fjerdedel en række originale karakteristikker af tyske teologer, digtere og filosoffer.

Om *Verdenskrøniken* 1817 skrev Grundtvig selv i tilbageblik fra 1833, at den "var kun Studier især til den Tydske Literatur-Historie, som vel kunde fortjent lidt Opmærksomhed, men hørde dog til de Frihaands-Tegninger, Man maa være hjemme i Historien for med Fordeel at benytte" (Grundtvig 1833, s. VII).

Der er dog tale om en påtaget beskedenhed. Litteraturhistorie skal her forstås som åndshistorie i bredeste forstand: teologi, filosofi, 'historisk Vidskab' og digtning som udtryk for de kræfter, der dybest set bestemmer historiens gang. Grundtvig skrev i 1817 om de forfattere, der havde givet ham selv afgørende inspiration men også stillet ham over for de største udfordringer. Det gælder teologer og bibelforskere som Ernesti, Michaelis og Semler. Disse var kendt som ophavsmænd til den historisk-filologiske 'bibelkritik', der undergravede tilliden til Bibelen som åbenbaret sandhed. Det er dem, der hentydes til i fortalen, når "Jødernes Historie paa allehaande Maader gjøres til et Eventyr" (s. VIII).

Og det gælder digtere som Klopstock, Wieland, Goethe, Schiller og Novalis, der alle i Grundtvigs øjne trods al åndfuldhed dog manglede sand kristentro. Men det var især de historisk-filosofiske forfattere som Lessing, Kant, Herder, Schelling, Fichte og Friedrich Schlegel, der udfordrede Grundtvig med deres åbenbare historiske sans.

Den udførligste behandling får Lessing (s. 500 f. om Wolfenbüttel-fragmenterne og s. 519-531), som var den, der først kastede Bibelen i "den gloende Ovn" (s. 549) ved skarpest at stille det skæbnsvangre spørgsmål om Bibelens troværdighed i en historisk oplyst tid (Vind 2014, s. 108).

Men også Herder, "den tydskevangeliske Kirkes sidste, skuffende Haab" (s. 545) og Fichte, "en forulykket Søn af Morten Luther" (s. 636), behandles udførligt og ikke uden respekt. Det var Herder og Fichte, der med deres tanker om folk og folkeånd gav Grundtvig den dybeste inspiration til sin egen historiefilosofi (Vind 1999, s. 99-124). Deres manglende lutherske bibeltro kan Grundtvig ikke tilgive dem, men deres åndelige og poetiske sans anerkender han.

Hos disse tyske forfattere fandt Grundtvig mere ægte åndelig og historisk sans end hos alle engelske, hollandske og franske, der var præget af den overfladiske, rationalistiske calvinske ånd. Men tyskerne var, trods deres dybere lutherske ånd, også underlagt tidens overtro på fornuften.

Grundtvig gav aldrig senere en tilsvarende udførlig karakteristik af det tyske åndsliv, som var hans egen åndelige baggrund. I sin grundige analyse ud fra et litteraturhistorisk og litterært perspektiv peger Lundgreen-Nielsen på disse karakteristikker af engelske og især tyske digtere og tænkere som det værdifuldste i bogen (Lundgreen-Nielsen 1980, s. 746).